

Формування комунікативної культури особистості студента як складова виховного процесу

С.О.ДИТЮК, А.В.МАРТИНОВА

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Проблема підвищення комунікативної культури є особливо актуальною для вищої технічної освіти. Сучасному суспільству дуже потрібні технічні спеціалісти, що володіють високою культурою в галузі усної та письмової комунікації, навичками ділового спілкування, вміють оптимально використовувати засоби рідної мови в життєво актуальних сферах діяльності. Одним із проявів складної ситуації в царині мовної культури сучасного суспільства є низький рівень мовної грамотності студентів технічних вузів. Низька мовна культура є чинником, що негативно впливає на конкурентноздатність фахівців технічної сфери. Чим вищий рівень культури людини (в тому числі і мовної), тим продуктивніше вона буде вирішувати завдання професійної діяльності. Тому одним із пріоритетних завдань вітчизняної освіти є підготовка інженерів, що володіють необхідними технічними знаннями, які мають навички спілкування в діловій сфері, грамотно пишуть, уміють користуватися всіма засобами рідної мови, тобто готових до майбутньої професійної діяльності. Правильність, зрозумілість, точність і виразність мови - необхідні атрибути загальної гуманітарної культури особистості.

Вивчення рідної мови, вміння користуватися її виразними засобами, стилістичним різноманіттям особливо важливе для представників технічних спеціальностей, адже саме ця категорія студентів становить потенціал науково-технічної інтелігенції суспільства. Олановуючи рідну мову, інженер долає тенденційність технічної спрямованості в мисленні, отримує можливість глибше і повніше виразити себе, зрозуміти інших людей. Спрямованість на гуманізацію та гуманітаризацію сучасної освіти вимагає від студентів володіння рідною мовою і високого рівня мовної культури. Саме тому провідним напрямком у навчанні мови стає формування лінгвістичної, мовної, комунікативної компетентності.

Комунікативна компетентність включає в себе знання основних лінгвістичних понять мови, вміння та навички аналізу тексту, як критичного розбору тексту заданого жанру і стилю, і, нарешті, власне комунікативні вміння, тобто, вміння і навички мовного спілкування стосовно різних сфер і ситуацій спілкування, з урахуванням особистісних характеристик адресата і стилю спілкування: ділового, наукового, розмовного.

Винятково важлива роль відведена рідній мові і в процесі отримання спеціальних знань, формування професійних навичок і вмінь, і в процесі формування світогляду людини, прилучення її до національної культури. Студент повинен знати, любити, цінувати рідну мову і спиратися на культуру свого народу. Від ступеня володіння нормами і багатствами мови залежить, наскільки точно, грамотно і зрозуміло може учень висловити свою думку, пояснити те чи інше життєве явище. Культура мовлення впливає на стиль мислення та поведінку індивідуума. Вона характеризує освіченість - широту та глибину знань особистості, її вихованість, уміння чітко висловлювати свою думку, уважно слухати, робити правильний висновок, з гідністю поводитись.

Важливим проявом комунікативної культури людини виступає її вміння спілкуватися з колегами, друзями, родичами, знайомими та незнайомими людьми. У спілкуванні досягається взаєморозуміння та узгодженість поведінки, вчинків, що формують риси характеру особистості як суб'єкта праці та пізнання.

Спілкування не тільки зумовлює спільну колективну діяльність, воно виступає також важливим фактором у формуванні особистості спеціаліста, засобом виховання. Виховувати майбутнього фахівця – це означає не тільки формувати його професійні знання, а й впливати на його уяву та систему розуміння, розвивати переконання, регулювати поведінку тощо.

Спілкування сприяє розширенню світогляду студентів, розвитку інтелекту, виробленню позитивних загальнолюдських якостей, знань та навичок для професійної діяльності. Воно створює умови для розвитку цілеспрямованих почуттів, оцінок, орієнтацій - усього того, що характеризує стійку потребу не просто жити, існувати серед людей, а й здійснювати у своїй повсякденній діяльності життєву позицію активного громадянина незалежної України.

Розвиток комунікативної компетентності у студентів допоможе їм почувати себе впевнено в різноманітних ситуаціях, коли необхідно або проінформувати, проаналізувати, зробити висновки, висловити свою точку зору, пояснити, або найкращим чином організувати свою мисленнєво-мовленнєву діяльність. Освоєння основ ефективної комунікації, усвідомлення правил культурного спілкування, оволодіння видами мовної дії, засвоєння норм мовного етикету, розуміння принципів безконфліктного спілкування - все це дасть можливість учневі ефективно використовувати свою мову як

спосіб передачі та обміну інформації, як спосіб впливу на оточуючих.

На сьогоднішній день склалися умови, коли потрібність спеціаліста на ринку праці, його конкурентноздатність значною мірою залежать від рівня його мовної підготовки, вміння ефективно спілкуватися, від знання прийомів мовного впливу і переконання. Інтерес до рідної мови стає усвідомленою необхідністю для студентів, що прагнуть досягти успіху в житті за допомогою професійних знань і навичок.

Усе сказане визначає необхідність вивчення рідної мови, її багатства, структури, форм реалізації; знайомити студентів із основами культури мовлення, з різними нормами літературної мови, її варіантами; викласти основи ораторського мистецтва, дати уявлення про мовлення як інструмент ефективного спілкування; сформулювати навички ділового спілкування .